

מחברת קדושים על תנאי

וזכילה העתנו לפני כל הרצנים היושבים על כסא
ההוראה אודות תקנת צנוה ישרא להליכן ומפח
יקוש וכצלי העגון על ידי הנאי בקדושין
כמוצאר כל זה צאורך צהמשך דצרכו

נדפס בקושטאנדינה

שנה לדק תרדף לפ"ק

הוצאת חובבי ספרים
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ד

הוצא לצית הדפוס ע"י מוכר ספרים חדשים גם ישנים

בנימין רפאל ב' יוסף

נדפס אלכאחיר

היסטאמנול דיקראנייאןמאן 19

This Sefer has been made available by:

5314 13th Avenue
Brooklyn, NY 11219

TEL (718) 972-0777
FAX (718) 972-0178

A deluxe bound copy of this sefer is available at:

Biegeleisen Hebrew Book Store

4409 16th Avenue

Brooklyn, N.Y. 11204

(718) 436-1165

הספר הזה צולמה על ידי אחים גאלדענבערג

וניתן להשיג ממנו טופס מכורך, במחיר סביר, אצל:

בימ"ס ביגלאיזן

4409 16th Avenue

(718) 436-1165

פסק

קדושין על תנאי

בימים האה ובזמן הזה, ימי החופש והדרור, חופש מדיני
 וחופש דתי, ימים אשר אין בהם חפץ, חפלי שמים,
 וכל אחד לדרכו פונה לעשות מה שלבו חפץ, צימים האה,
 ימי הנקיפה ויטולא דגברי לאיי הים ולמדינות רחוקות,
 באו הימים אשר חוצה מוטלת על כל איש ואיש כפנוי כצעל
 אשה ובנים לבתת רגליו לעבודה הלכא, וזפרט צומן שמלחמה
 צעולם; שאלה אחת גדולה ומצמצלת ועולה מפיות רבים ומאחינו
 אשר נגע יראה לאהים צלצם, שואלים ודורשים מאתנו
 לדאוג על מלכ היהדות ועל טהרת המשפחה בקרצנו, ולסקוד
 על מלכ צנות ישרא העצומות ושבוחות מצעליהן המורה מאד
 כי יש מהן אשר צעליהן צעבור חוקר פרכהם צעירם, או
 כדי להרצות הונם ועשרים יכתחו רגליהם ללכת אל אשר
 ישאם הרוח, ועל הרוצ למקומות רחוקים צארלות אמיריקה
 ודומיהם אשר שם הזהב, והיה כאשר ימלאו צאשר ילכו די
 מחקורם ומאויים, ישכחו כלה אהבת כלולותיהם ואשת נעוריהם
 כי צהפקרא כיחא להו צאשר הם חיים שמה חיי שלום ועונג
 ויערצ להם מים גנוצים ולחם קהרים, ולא יכה לצם אותם
 על עזצם נשיהם לאמנות חיות ועפס ועולליהם עטופים צרעצ
 ולא יעלה על לצם אף להודיעם מקום תחנותם ומלצם, ואיפה
 הם רועים? ויש מהם שמוכרחים ללכת לעבודה הלכא, וצרבות
 הימים כאשר יפטרנו מן העבודה או צאופן שיהיה, ילכו
 צאשר ילכו ולא יסובו עוד אל ביתם, ולא נודע מקומם
 איים? ונשיהם מתגוללות צעפר צאין משען ומשענה והאמוללות
 הללו לוועקות ואינן נענות. ויש עוד רעה חולה מזו, והוא
 אשר אם לרגלי הפרסיות וד'וד' המתרגשות ונופלות צין
 אשה וצעלה, זאת הראשונה תהצבענו לדין, ויתחיצ הצעל

צמחנות - או בשאר חיוצי הכתוצה לחשתו כפי כו'הד, או
האיש הצליעל אשר אין פחד להם לנגד עיניו, שמוע יבמט
מלשמוע אל המשפט אשר הורוהו צ'ד, ויצחר לו אחד
משני דרכים המקולקלים, או ימיר כבודו צלל הועיל, או
יצרח שדה ארס צאופן שלא יהיה לאל יד הצ'ד לכיפו לשמוע
לקול מורים, והצליעל הזה כדי להנקם מלשחו על אשר
העיזה להזמינו לדין, עושה מה שלבו חפץ, ולשחו האמללה
צוכה ומיללת על רוע מזלה, כי עוצה אוק בעוריה צעירוס
וצחוקר כל, צהיתה קצורה עמו צכצלי האישות, ואין לאל
ידה למולא מנות לנפשה עם איש אחר.

כדצרים האלה יקרו ויאתיו גם צין יצם ויצמה: פעמים
רצות שהיצם אינו צעיר ולא כודע מקומו חיוה או שהוא
איש רע מעללים ולא יחפון צתצונה להטיצ עם נפש אחיו
המת ועם לשחו האמללה, ולא יתרלה לחלון לה עד שיפשיט
עורה מעליה שלא כדת ש'ת, והעלוצה הזאת צוכה ומיללת
כי מה תוכל לעשות מצלי שיחלון לה יצמה?

ויש שהאשה האמללה נפל צגורלה איש נגוע ומוכה או
חקר דעת צ'ת, או שהוא צעל מדות רעות עד שלא תוכל
שאתו, ורולה אשה לתת עור צעד עור כדי להנלל מפח יקוש
והיא נכוית צרותחין כי לא תוכל להפחד צקוס אופן, ולועקת
ואינה נענית, ונמשך מכ'ז לדאצוננו אחד מצ' דרכים רעים
ומרים. אם אשה פרולה היא, כאשר צעונותינו צדור הזה
הפרון מרוצה, אזי היא תטה מני דרך, דרך הקודש, ותלך
לה מרלונה או לאנקה צדרכים מקולקלים, ותעגצ לזרים
ויעצרו עליה המים הזדונים, כאשר עינינו רואות וכלות
ותללנה לזכנו משמוע, המעשים רעים ומכוערים, הנעשים
צקחר וצגלוי ונעמע זרע פקול צתוך קהל עדת ישראל
הכשרים, מצלי יכולת צידנו להקן. ואם לכועה היא כדת
הנשים הכשרות אשר לא תתננה לזרים חילן, אז צכה תצכה

והתיפח העלוצה הזאת והשאר עגונה ולרורה עד יום מותה,
ואז או הצדד נחנק לנפשה, או הלל מדענה רח'ל, וכהנה
רבות ואין מושיע.

זאת היא השאה העמוקה החודרת מאלד מאלד בחדרי לבנו.
על זאת האצל הארץ והתר ממוקומה. זלעפה אחזנהו
מרחשים עוזבי תורה ושוכחי צד'ית אהבה אשת נעורים והצג
א עמל לא, נוכל, לראות לרת צנות ישרא עד שמים הגיע.
ואם אנחנו מחשים ומלאנו עון, כי לכך נולדנו, וזאת היא
חוצתנו, וכך יפה לנו להשתדל ככל הצא מידנו, להליל עשוקה
מיד עושקה, ולשקוד על תקנת צנות ישרא, שלא התלכדנה
בכצלי העגון, ולחוש צפרע על עהרת המשפחות, שלא
התערב צהובן שום זרע פקול ח'ו, וכבר ידוע כמה חוצה
מוטלה על דייני ישרא להקן הקנות, כדי לגדור פרלות הדת
במצואר צפוקקים ראשינים ואחרונים. וצאמה, אין לך פרלה
גדולה מזאת, כי פעמים רבות הם צעלאם, החתן והכלה,
מחמת רתחות דמם ותוקף צחרותם, אינם רואים את הכולד,
ואינם שמים לבם אל המקרים ההווים ומתדגשים בכל עת
ורגע, וצפרע צדלת העם החמוניים, אשר כל מעשיהם צחפזון
וצלי יקוצ הדעת, ואח'ך כאשר יצגוד הזמן באשרם המדומה,
יצגוד גם האיש באשת צריהו וסנא ולא שלם, ויעוצנה לנפשה
היינו עוצה היינו ככוחה, ואז אין תרופה למחלהם אם לא
חשנו והקדמנו העלה וארובה למכתם.

אי לזאת, נחנו חצרי ועד הרוחני היושבים על מדין
פה עירנו קושבא יע'א, קמנו ונתעודד לעבם
עלה כדת מה לעשות וללמוד ולעיין צש'ס וצפרי הפוקקים
ראשונים ואחרונים, אם יש אופן ותקון מועיל על פי דין
תורתנו הקדושה, למלא מזור ותרופה למכה זאת, ולהרים
העכשלה הזאת מתחת ידינו. ואחרי שנו'ן צדצר הלכה, כל

הטורד, צנתין וצכוצד ראש, כראוי צענין כזה, וקרינו ולמדנו
כל הנאלא כהוצ צזה צס'ק וצפוקקים, האיר ה' את עינינו
ומלאלו ידינו ורגליו צצ'הנוד, ועלה צידנו למלוא הרופה
ולהעלות, אדוכה לנכת מדינה זו, ע"י עשית הקון יפה
ומועיל, צכל הנשואין שיעשו מהיום הזה ומעלה, וכאשר
נצאר צהמשך דצדנו צע'ה.

זה יצא ראשונה, החלצנו צהכנות מע' הק'הג מע'ונו
כמה'רר **חיים ביג'אראנו נ"י**, ראש הרצנים
צמדיתהנו, צכל הנשואין שיעשו צעירנו זאת קושטא ואגפיה,
מהיום הזה וועלה יהיו רק צשפר התנאים הנחולים ומועילים,
לניצת האקה ולתועלתה, כאשר נזכיר צהמשך דצדנו, לא
התנאים יתפרקו צעהונים, ויוכרו צכל הקהילות, למען
יהיו נודעים ונכרים לכל אנשי העיר מאיש ועד אשה, והחוק
יתנה לא התנאים צעה שולחו הקצלוכות לכלהו, כנהוג פה
קושטא יע'א, וצעה מקירת כיצעה הקדושין מידו לידה, וגם
ישצעו החתן והכלה ש'ח צכ'ת צשעת הקדושין שלא לצטל
ולמחול דצד או ח'ד מלא התנאים, ושכל יחוס אישותי
שיהיה ציניהם וועהה ועד עולם, יהיה רק ע'פ אלו התנאים.
וען שמשפטי התנאים הם רצים ונכצדים, שאם יארע שום
קלקול ופקפוק צעשית התנאי, אז התנאי צטל והמעשה קים
כידוע; לכן הסכמונו סלריך שימלאו צשעת שליחות הקצלוכות
וצשעת הקדושין, צ' ה'ח אשר האחד מהם יציה דוקא אחד
מרבני העיר היושבים על מדי'ן, למען נהיה צטוחים שילאו
כנוגה משפטי התנאים צלי שום פקפוק וקלקול.

זאת שנית הסכמונו צכל תוקף ועוז ההסכמות הנהוגות
צכל תפולות ישראל, צכל הנשואין שיעשו מהיום
הזה ומעלה עפ"י לא התנאים ולא יתקינו כלם מראש ועד
סוף, צעה וצזמן שיהיה, מהבט המקור צידנו, לפקח על

עסקי לבור, צעינים רוחניים ודתיים, וזהבכמות שצעה
 טובי העיר, אנחנו מפקיעים הקדושין הללו, ומפקירין כסף
 הקצלוכות והקדו' שנעשו ע'פ התנאים הנז' ולא נתקינו כלם
 ויהיה ונהנה בעלמא צ'ד האשה, ולא יהיה מעיקרא שום קרד
 קצבו' וקדו' צמעות הללו, והיו כלל היו, והאשה ההיא הרי
 היא פנויה גמורה, צ'י שום קרד חישות כלל עם האיש הזה.
 ואז, אם ראוי ומוכשר צעינינו או צעיני הצ'ד הצאים
 אחרינו כמונו, להפריד אשה זו מאישה או מיצמה, הרשות
 צידנו או צ'ד צ'ד הצ'א להחיר האשה הזאת מכצלי העגון
 ולהתירה לעלמא צ'י ג'ב מהאיש אשר חיתה עמו, או חלי'ה
 מיצמה. וזה דוקא אחרי שנקהל צכל עז ותעלומות, להמלי'ה
 לאשה ג'ב מיד בעלה כדמ'וי או חלי'ה כשרה מיצמה, ולא
 יעלה צידנו מהטעם שיהיה. ואז רק אז נחיר לאשה העלובה
 מכצלי העגון, כדי שתמלא מנוח לנפשה אשר יעצ לה.
 הקותנו חזקה צה' אהי ישרא, קלא תצאנה צנות ישרא
 לידי כך, ושלוס על ישרא ועל רצון מעתה ועד עולם.
 עתה הצא נצא לצאר דצרינו והיקודות אשר תומכו
 עליהם יתדוהינו, להקן הקנה זו, וה' יהיה בעזרנו קלא
 נכסל צד'ה אמן.

תנאי בקדושין

ודגה היקוד הראשון אשר עליו צנינו צנינו, הוא הדין
 המוסכם ומפורש צ'ס'ק וצפוס', כי כל איש ואשה
 רשאים להתנות בשעת הקדו' כל מה שירלו, ובלצד קלא יהיה
 מתנה עמ'סצ, ואם לא יהיו התנאים, הקדושין צטלין ומצוטלין
 והאשה ההיא הרי היא פנויה גמורה ומותרת לשוק, וכמבואר
 כ'ז בפ'טות צ'ס'ק קדושין וצכל הפוסקים, וצטו'שע א'הע
 קי' ל'ח, וצכן ע'פי יקוד זה עלה צידנו למלא תעלה ומזור

להליל את צנתינו, אשר תנשאנה לאיש, והיום הזה ונועלה,
נפח יקוש ונוכזלי הבגון, כ'י הנאי בקדו', דהיינו שצעת
שזולת החתן לכנתו הניצעת לשם קבלונות, כנהוג פה עירנו,
וצנת מקירת הניצעת נידו לידה לשם קדושין יהנה ויאלנה;

שאלם היה תהיה כדצר הזה, שזהמשך היונים ישים האיש
לדרך פעמיו, צלי רשות אשתו, או גם אם ילך צרעותה לזמן
מוגבל, ויתממהה שם צלי רשותה יותר מהזמן המוגבל ציניהם
עד זמן ג' שנים למשל, או אם יהיה האופן שהתבע האשה
את בעלה לדין לפני דל'הן שצעירנו, והבעל לא יאצה ולא
ישמע לקבל עליו את הדין, או אם יארע שימות האיש בלתי
זמ'ק ותפול האשה לפני יצם, וזה האחרון כאצד זכרו ולא
נודע איהו, או שזמן ימאן לפטור את יצמתו ע'י חלילה,
מחילה טעם שיהיה, שאינו עולה לפו'ד, או אם יקרה מקרה
בלתי טהור, שהבעל נחלה בחולי הרוח, או בחולי דצקיי, או
שכצר היה לו החולי הזה מקודם הנשו' ולא נודע לאשה,
או צענין אחר כיוולא צזה, שאי אפשר לה לדור עם נחש
בכפיה אחת; אזי, באחד מאלו הדברים, למפרע לא יהיו
הקדושין קדושין, והנעוה שכתן לה צתורה קדו', לא יהיו
אלא מתנה בעלמא, ולא תלערך ממונו ג'כ, ומיצמה התר
חלילה.

ובבב אם כה יעשה ויהיה התנאי עשוי כהקח'זל, ככל
משפטי התנאים צתנאי בפול, והין קודם ללאל, ותנאי
קודם להנשה, ומ'י רצ נוקמד, צקי צטיצ גו'ק, אזי התנאי
הוא תנאי גמור וסבכ. ואם נתקינו כל התנאים הללו בכל
פרטיהם, מה טוב זמ'ן איש ואשה שזכו לשבת יחדיו, באהבה
וחבה כחך לצנ'י הכשרים. ואם ח'ו לא נתקינו כל אלה
התנאים, ותצא האשה לפני צ'ד לדרוש את זכותה; אזי הצ'ד
יחקרו וידרשו הדצר הדק הטצ, ואם ימלאו צינם לצין קונס
שהלדק עם האשה, והדין נותן שראוי והגון להפרידם, יעשו

כל מה שצרכים להגדיל לא ג'כ וצטלה או חליטה וניצונה.
 והם לא העלה צידם, הם יתירו אוהה לעלמא צלי ג'כ או
 חליטה, כי צאופ'ז שלא נתקינו התנאים כלם או מקלהם,
 לנפרע לא נתקדשה האשה הזאת, והיא פנויה גמורה ומוותרת
 לכל אדם.

ספקות הנופלות בענין

הן אמת דלפוס ריהי' ובהשקפה ראשונה תקנה זו איננה
 פשוטה לפניה, ולא צנקל נוכל להליל צותינו
 מוכלי העגון ע'י תנאי צקדו', ולנתק מוסרות הנשו' שצין
 איש לאשתו, אם לא נתקינו התנאים שהתנו צטעת הקדו',
 מכונה קתירות וקפיקות וקפקי ספקות הנופלות צענין,
 וכאשר נצאר:

הא' אין תנאי בקדושין

ויהנה הספק הראשון והיותר חזק הנופל צנדון שלפנינו, הוא
 המאמר הידוע, — אין תנאי צנשו'ין. — והוא שמואר
 צש'ס וצפוס' דכ'ז שאמרו חז'ל דהמקדש ע'ה ולא נתקים
 ההנאי דהקדו' צעלין, אינו אלא צמהדש לצד צלא כניסה
 וציאה; אצל צשיש נשו' וציאה, אז כל התנאים צעלים והקדו'
 שרי'ין וקיימים, ודבר זה מפור' צש'ס כהוצות ד'עג דאפליגו
 צה רצ וצמו' צקדשה ע'ה וכנסה קתם, דרצ אמר לריכה
 הימנו גט, וצמו' אמר אין הימנו גט, וסקלו וטרו צגמורא
 ע'ז ואמר קם רצ כהנא מצייה דעולא דהמקדש ע'ה וצעל
 לריכה הימנו גט, דזה היה מעשה, ולא היה כח ציד חכמים
 להוליאה צלא גט. וציצמות ד'קז אמרו צפשי' דאין תנאי
 צנשו'ין, וכן פקרו כל הפוס' כרצ ורצ כהנא דהמקד' ע'ה
 וצעל קתם או כנסה קתם לריכה גט, וכיעוין צהרי'q

והרמ'צם והר'אש וצנור ש'ע א'הע קי' ל'ה קנ'ת.

ובבן צדקן שלפנינו שיש כניסה וציאה, מה יועיל ומה ילי' ההנאי ביהנה בשעת הקדושין? ואם לא היה כח צד הכו'נו הקדמונים, חכמי התלמוד, להול'אה צל' גני; איך נצ'ור כח הנחנו, יתמי דיהמי, להתיר אשה זו לבוק צל'ג, צעצור של'ה נתקים התנאי שהתנה בשעת הקדושין? כל זה נראה לפום ריהטא וצהקפה ראשונה.

אמנם אחרי ההתבוננות ועיון נמרץ צפוקקים ראשונים ואחרונים, ראינו ונוכחנו כי יש לאל ידנו צלדק וצומקט להתיר אשה נכצלי העגון, ע"י תנאי צקדושין, ויש לנו תל'ית הלי' הל'ם של הלכות, טענות והשוזות מקפיקות וקניפים רצ'ים, לאשר ולקים ההנאי טיעשה בשעת הקדושין אף שיש כניסה וציאה, וכאשר נצ'אר צעז'ה. חצל טרם נחיל צגוף הענין, כל'ע לא לפני קוראינו הנכצדים שהי' הלעות נכוחות למצין וישרים למולאי דעת והס:

דין זה הוא חומרא מדרבנן

הראשונה שכאשר נצ'אר צמרולת דצרינו, עלינו לדעת תחילה וראש שדין זה דהמקדש ע'ה וצעל קהם דלריכה גט, לדעת רוצ הפוק' אינו אה מדרצנן מקפק, ולא מדין תורה נגעו צה; דהנה קס צכתוצות יש שני טעמים לזה. האחד הוא קצרת חציי דהטעם הוא נקוס דאין אדם עושה צעילתו צעילת זכות, ולכן אף שצ"י ההנאי שהתנה בשעת הקדו' אין הקדושין הראשונים קיימים, נ"מ כשצעל הוא מקדש אותה צציאה, צל'ה שום תנאי, והוא קדו' גמורים. והצ' היא קצרת רצה. וכן הוא מקקנת הגמרא, דהטעם שלריכה גט הוא נקוס דילמא אחולי אחליה לתנאיה, ונשאר הקדושין הראשונים קיימים; ולפ'ז הטעם אין האקור חל'ה מדרציהם מקפק, וכמו שאמרו צהדי' צצ'ס, ולא היה כח

ציד חבמים להוליאה צלח גט, דעשמע דהיינו חומרא צעלמא,
 ופקקו רוצא דרוצא אהפוק' כעעס זה, וכמוצאר צהר'ף
 וצרמ'צם והר'ן והרא'ש וה'ה והלח'מ שם, וצצ'י וצצ'ח
 וצצרי'שה וצא'ז ח'צ ד'קד וצכ'לה וצנוצ'יק סי' ד'ן, וצמגן
 גצורים וצצית שלמה סי' קמ"ז.

האומנם יש חיזה פוק' שפוקקים כאזיי, ולפ'ז טעם האקור
הוא מדרוריה, קודאי צעל לשם קדושין, וכמו שנראה שכן
דעת הרשב"א כמו' ש הר'ן שם וצפ' האיס מקדש. וע' פ'ו
ח'א קי' ק'א; אולם רוצא דרוצא דהפ'ו ק'ל דהוי מדרבנן
מטעם ספק.

ובכן עלה צידנו מכ'ז דאס המלא ימלא צפוס' מחלוקת
צאיזה ענין מזה השורש, הללו חוקרים והללו מתירים, ויש
לורך צדצר להקל, הרעות נתונה, ואצט'א החיוב מוטל, על
רצני העיר היושבים על מדי'ן להקל צדצר, כי כן שו'הד
נותנת למיזל צתר קצרת המקל'ין, צמידי דרצן כשיש לורך
צדצר, וצפרט אס המקלים הם רצים נגד המחמירים, וזה
פשוט; זה ילא ראשונה.

תקנת עגונות

ההצעה השנית היא מה שכבר הודענו לאומה, צכל מה שקדם, שמגמתנו בתקנה זו איננה רק כדי להליל צנות ישרא ומכצלי העגון, זאת ולא אחרת, ולא עלה על דעתנו חלילה מה שלא יעלה על לב שום אדם, לתקן תקנה זו כדי לקלקל, להת חרצ ציד הנשים השוצצות וציד האנשים הפוחזים, לנתק מוקרות קשר האישות שציניהם צעילה כל דהו וצחפזון; כי לשמחה לצנו הענין הזה לקדש אשה ולגרשת ולהפטר מומה, אינו דצר התלוי ברלון איש ואיש אלא תלוי דוקא ציד הצ'ד וצרשות הרצנות שצכל אתר ואתר,

ואמנם כל חפצנו ומאוינו הוא להליל את צנותינו ומכצלי
 העגון, כאשר יהיה האופן שאם לא נחיר להן ע"י טעם זה
 דתנאי בקדו', השארנה עגונות ולררורה אלמנות חיות,
 וצכן תק'ע שנו כאן, וכאשר קדם כ'ז בתחילת מאמרנו.
 וכבר ידוע לרבנן ולתלמידיהון כמה וכמה הפליגו רצותינו
 הקדושים, בחיוב צקשת קולות והתרות להליל אשה ומכצלי
 העגון, והחיוב מוטל על כל צ"ד ורצ שצעיורו, למלאו פתח
 אפי' כחודה של מחט, להחיר העגונות ולא לטפל חומרות
 על חומרות, פוק חזי מ'ש הרצ חו'ש ז'ל ח'צ ס'צ ומש
 כמה רצנים, דצאשה עגונה צחורה צצנים יש להקל אפילו
 צקצרא יחידאה נגד רצים יעו'ש. והילך דצרי הריצ'ש ז'ל
 צקי' רע'א: והנה מהרמ'ה פוקל הגנין הכשרים על לא דצר,
 ואינו חושש לטעם עגונא. ולא הלך צזה חוץ מכ'ת צעקצות
 חכמי הש"ס, שאמרו אין אונס צגטין וכו' ע"ש, וז'ל הר'אס
 ז'ל ח'א קי' ל'ו: מכיון דאיכא עגונא דאיתהא דכ'מ חורצא,
 אין ראוי להניח כל ההנאים והגאונים המוקלים צזה, וללכת
 אחר המחמירים וכו' וב'ש צצמכנו זה שצעו'הר רצו הפרול'ה
 ונחמעטו הלכוועות וכו' ע"ש. וז'ל הרצ דת ודין צקו'ס ט':
 ומ'ג צמוקוס עגון רע ומר כזה, פן השאר האשה אלמנות
 חיות כל ימי חייתה, כי הצעל הרחיק כדוד וכו' ולא ליית
 לן וכו', ודאי אין ללרף כל חלקי החומרות כדי להחמיר.
 וכיולא צזה חוצה מוטלת על רצני הדור וכו' מהרה חושה
 וכו' ע"ש. והילך לשון הרשצ'ש ז'ל צקו'ס תק'יג וא יחשדני
 שומע שנכנסתי לפנים ומחילתי, לכחוצ צדרך הקצרא הלכות
 התלויות צצערה; אצל ע'ד הגאונים קמכתי, ומנהרי נחלי
 ההלכות ומשכתי, ואילו ח'ו נפלמתי עין וכו' חוששני חלילה
 פן תארע צדצר תקלה, ומה אעשה כי יקום א וכו' וב'ש
 צראותי כונת חז'ל להקל צדצר העגון וכו' ואפי' צדצר שצו
 כרת, נשאתי ק'וח צעלמי צדצר שאין צו אפילו לאו אלא

חששא צלהי נכרת, ומה הועילו חכמים בהקנתם על צנות
ישראל, אם לא ימלאו להן פתח כפתח האריא? ומה יתרון
לחכם על הכקיל, אם הועיל לא יועיל והלל לא יליל עי"ש

הראת לדעת קורא חציצ כמה הפליגו רבותינו
הקדושים בחיוב צקשת קולות והתרות
לנפים עגונות. ומה נאריך עוד והאריכות צזה אך למותר
כי הלל כצר ידוע מאמר חז"ל: שכל המתיר אשה
עגונה כאילו בונה חרבה אחת מחרבות

ירושלים

ובכן אחרי הודיע אהים אותנו את כל זאת, לא נפונה
כי כל ישר הולך יתן למופעלנו לדק, ולכונתנו הרלויה
תודה, להפריח לין רפואה ערס המכת, ולהעליא תקנה זו
ע"י הנאי צקדושין, שאם יהיה האופן שתלכד האשה צפח יקוש
וילאו הרצנים העומדים על מדי'ן למולא הפתח, פתח הקוה,
להעלוזה ההיא ממוקום אחר; אזי יפתחו לה שערי אורה ע"י
צטול התנאי שכעשה צקעת הקדו', ויתירו לה להנשא לשוק
צלתי ג'כ וחלילה. ולכן הדת והדעת מחיצנו, שלא לחצק
ידינו ולהכיח הדצר כמו שהוא, אחרי ראותנו כל החרות
המתרגשות וצאות צהומן על צנות ישראל, צלו הזמנים; כי
לא מן השם הוא זה, ומלוא עלינו לתור ולחפש צספרן של
לדיקים, ואם ה' ילליח דרכנו, ונמלא אופן מועיל ומספיק
לעת מלוא, זו אשה עגונה, להתירה מוכצלי העגון ע"פי
הקכמת רוצ הפוס' ראשונים ואחרונים, אשר מימיהם אנו
שותים, ומפיהם אנו חיים, והיה זה סכרנו, יראו ישרים
וישמחו, ונצונים תחצולות יקנו לתקן תקנות כאלה, עוצות
ונכוחות למצין, וישרים למולאי דעת.

ועתה אחרי הקדמונו והלענו לה לפני קוראינו הנכבדים,
הצא נצח לטייל חרובות וקלרות, צקפרן של לדיקים
ולהתיר טרם כל הספק הראשון הנזכר, שאין תנאי צנשו'
וכאמר:

תנאי בעת הביאה

הנה אם היינו צאים לדון על ענין צודד ונושא פרטי,
על איש ואשה שצאו לפנינו להנשא, ושאלה אשה אופן
ותקון מועיל ע"כ לרה שלא הצא לה, כדי שלא השאר עגונה
ולרורה, והאיש ג"כ משהתאה ונחריש לה ומקבים עונה על
אשר האמר, אז היינו יכולים צקופי לתת להם עלה נכונה
כדי ללאת ידי חוצת הריעותה הנז' דאין הנאי צנשו'אין
והיינו שנאמר להם שיתנו צקעת הקצלונוה והקדושין, ככל
האמר צענין, ועוד תנאים אחרים שיהיו ויוכשר ציניהם,
(זולה נגד מ'ס צתורה) וסיחזור ויתנה אלו ההנאים צעלום
צעת ציאתו הראשונה, ואזי אין פולה פה ומלפלא (זולה מועט
מן המועט המוחמירים גם צזה) דצאופן זה ההנאים שרירים
וקינים, ואין כל רוחות שצעולם מציין אותם ממוקומם
וכאשר נצאר:

והוא דע"כ לא אמרינן דאין תנאי צנשו', לאמר, דאם
התנה צעת הקדו', וכנס או צעל דלתיבה גט אלא דוקא
אם כנס וצעל קתם, אצל אם צקעת כניסה וצעילה חזר
ופרש וקים תנאו הראשון צזה ודאי התנאי קים ואם לא
נתקים התנאי הקדו' והנשו' צעלים, וכמאן דליתנהו דנוו,
וכמו"ס הרמב"ם ז"ל פ"י מהל' גרושין, ופקקו מרן ז"ל
צפקי' צקי' קמו"ט ק'ה וז"ל לא אמרו חזקה זו דאין אדם
עושה צצ"ז לא צאקתו סגרשה או המוקדש ע"ת וצעל קתם,
סהרי אשתו היא וצאקתו הוא שחזקתו שאינו עושה צע"ז,
עד שיפרש שהוא צע"ז, או שיפרש קע"ת הוא צועל, אצל

וכו' ע"כ הרי מוצאם דאם פירש צשעה צעילה שעת' הוא
 צועל לא אמרינן בזה דמחז' לתנאי הראשון שהזנה צשע' קדו'
 כדי שלא תהינה צעילותיו צע' לא אמרינן דדעתו צעילותיו
 על הנאו שאם לא יהקיס התנאי לא יהיה לו זה שום קרך
 אישות, וזהו שכתב הוא ז"ל פ"ז מה"א הכ"ג לפיכך המקדש
 צ"ת וכנס קהם, או צעל קהם, הר"ז לריכה גט, חף ע"פ'
 שלא נתקיס התנאי, שמוצ' צעל התנאי כשכנס או צעל ע"ש.
 הרי צהדיא שאם כנס או צעל צאותו תנאי עלמון, יס תנאי
 צנשוואין. וכן משמע מדצרי הרשצ"א ז"ל ומדצרי הרא"ש
 צתוספותיו שם וכ"ך הג"א ז"ל פרק המדיר משם מהר"י,
 והצ"ד הצ"ש סי' ל"ח ס"ק כ"ע, אלל דהרצ ההג"א ז"ל
 הלריך שיפרש צהדיא שאם לא יתקיס התנאי שלא יהיו
 קדושין אפי' לענין גט, שכתב וז"ל דהמקדש ע"ת אע"פ'
 שהתנה עמה צשעה ציאה אפי'ה לריכה הימנו גט דמסתמא
 התנאי לא היה רק משום הכתובה, ומיהו אם פירש צהדיא
 שלא תהא ציאת קדו' אפי' לענין גט אם לא יתקיס התנאי
 וכצ"ה לתנאי, כדה התנאי, אינה לריכה גט ע"כ. וכן
 מוצאם ג"כ מדצרי החוס' ז"ל פרק המדיר ד'עג ע"א ד"ה
 אלל שביצרים כדעת הג"א הנז' שכתבו וז"ל ונראה דלרצ
 אפילו קדשה ע"ת וכנסה ע"ת הואיל וצעל לריכה גט וכו'
 חף ע"פ' שהתנה צשעה הצעילה; ולא עזיד תנאי לקתור
 הקדושין אלל משום כתובה ע"כ. דצריהם צרור מללו דאם
 עשה תנאי מפורש צשעה הציאה לקתור גם הקדושין, שלא
 תלטרך גט, דהתנאי קים וא"ץ גט וכמ"ס ההג"א ופשוט
 דמ"ס צפקי חוס' אות ר"ס «קדשה וגם כנסה על תנאי
 לריכה גט» היינו כשלא פרש צשעה תנאו שאם לא יתקיס
 התנאי שיקהרו הקדושין גם לענין גט והפ"ת קלר בזה.
 וכ"ך צהדיא מהרד"ך ז"ל צ"ת ט' חדר א"צ וז"ל אלל היכא
 שפרשה צהדיא שהיא נשאת לו ע"ת וכו' פשיטא דתנאה

קיס, ואף ע"ג דצפרק המדיר כתצו התוס' וכו' אצל היכא שפירש זהדיא דלכתור הקדו' מתנה, פשיטא דהתנאי מועיל וכו' וכ"ך הרמ"צ פ"י מהל' גרושין וכו' וכ"ס לר"י ולר"ח דמפרשים דלח'צ דאין רגילות וכו' דפשיטא דאם התנה זהדיא צעת הנסו' וצחופה דתנאו קיס עכ"ד.

נמצינו למדים דלדעת כל הפוס' הנזכרים, כל שחזר והתנה תנאו צעעת ציאה, ופירש דצרו' שמתנה גם לכתור הקדו' שלא תלטרך גט, דהתנאי שריר וצריר וקיס, ואם לא נתקיס התנאי ח'ץ גט, ולא עוד לא שומדצרי מהרד"ך הנז' שמועכו דלדעת ר"י ור"ח ל'צ שיתנה צעת הציאה, ודי כשמתנה צעעת נסואין וחופה.

האמנם ראה ראינו להצ"ס ז"ל ס'לח קק'נט, שאחר שהציא דצרי הג'א הנז' כתב, אצל לדעת הש"הג אפילו התנה כן צפי' אמרינן צעת הציאה כונתו לקדש אפילו לא נתקיס התנאי עכ"ד. נראה מודצרי הרצ ז"ל שהצין צכונת הש"הג דאף אם פרש צתנאו שלא תלטרך גט אין תנאו קיס ולריכה גט דלא כהג"א והתו' הנז' וכ"ן ג"כ מודצרי הכ"הג ז"ל הגה'טו שכתב וז"ל וניהו נראה דדוקא צצעל קתם אצל אם צעל צתנאי ח'ץ גט וכו' אצל היכא שקדש צתנאי וצעל צתנאי כיון דצעעת הקדושין התנה, וצעעת צעילה התנה, הורה שלא מוחל תנאו הראשון דצעעת הקדו', אצל רי"א הוצ'ד צס'הג כתב דחפילו קדש צתנאי וצעל צתנאי מוקדשת וכו' וכ"ך התוס' פרק המדיר ומדצריהם ד"ה לא וכו' משמע דאפי' קדש צתנאי וצעל צתנאי שייך לוור אין אדם עז'צז שהרי עז"ש שמואל קדש צתנאי וכו' הקשו דמפרק צ"ש משמע וכו' ואם י"ס חלוק צין קדשה צתנאי וכנסה צתנאי לקדשה צתנאי וכנסה קתם מלי וכו' עכ"ד. הנה מוצא דצצרי הכ"הג ז"ל שהצין צכונת רי"א שחולק

על כל הכ"ז וכמ"ס הצ"ש ז"ל.

אולם אחרי בקשה הנחמ"ר מכתוב הרצנים הצ"ש והכ"הג
האגות תורה דרכה דאין טוס הכרת דדצרי ריח"ז,

סחולק על הג"א ועל הפוס' הנז' והילך לשון הש"ג:

לשון ריח"ז. בעל הר"ז. מקודשת קדושין גמורים אפי'
קדשה ע"ת ובעל ע"ת, ואמר הריני צועלך
ע"מ שאין עליך מומין או נדרים, או ע"ת אחר כגון פירלה
אצ"ל אב"י שלא רלה האב מקודשת לפי שאין אדם עצ"ז
שהרי זה החילת צעילהו לשם אישות היתה וזה שהתנה
בסבור שלא תעבור על הנאה, ולפיכך אף ע"פי שלא נתקם
התנאי הרי אי אפשר לצטל צעילת אישות וה"ז. מקודשת
ע"כ הנך רואה צעיניך שלא פרס דדצרי ריח"ז דאף אם
פרס צעעת הצעילה דאם לא יתקם התנאי דלא יהיו
קדושין ולא תהא לריבה גט, דאף עפ"כ תהיה מקודשת
ולריבה גט, ונוכל לפרס צפופי כונת דצרי כדצרי התוס'
דהיינו כשרש צעעת צעילה שצועל ע"ת זה אצל לא אומר
צפ"י שאם יתצטל התנאי שלא יהיו קדושין, וזוהו אנו
תולין שדעתו לפטור עלמו מכתובה ולא לסתור הקדו'
וכמ"ס אצל אם פרס כן צהדיא, גם הריח"ז מודה דאין
גט, ובסצרת כל הפוס' הנז"ל. וכן ראינו להר" קמ"ר סי'
שכתב דהריח"ז צעיניתיה דהג"א אצל, וכתב ג"כ ע"ד
הכ"הג דדקדוקו מדצרי התוס' ד"ה לא, אינו נכון ע"ס
וב"ד הנז"צי מ"ק סי' ד"ן וז"ל וכי לא ראה דצרי הצ"ש וכו'
שכתב דאם התנה צעעת ציאה צפ"י על הגט דאין גט,
וב"ד התוס' וכו' ע"ס וב"ד החת"ס ז"ל סי' ק"ח וז"ל ומכ"ס
לפי מה שנוהגים אנחנו להתנות פניית צעעת היחוד, וסליטית
צעעת צעילה, שאין לפקפק ולומר שלא היה התנאי רק
משום חיוצ כתובה, ולא לצטל גוף הנשו" וכו' למאי ניוחש
לדצרים שאין הדעת קוצלתם ומ"מ וכו' ע"ס.

המורם מן האמור דלפי דעה רוצא דרוצא דרצותא,
 ה'ה רש'י והרמ'צס והתוס' והמחירי
 ומר'ן ומהרד'ך והקמ'ר והנו'צי והסת'ס ז'ל, כוללו ס'ל דכל
 שהתנה בשעת קדו' וחזר תבאו בשעת הציאה, ופרש שאם
 לא יתקיים התנאי שלא יהיו הקדו' חלין למפרע ואז'י לגבי
 גט, תנאי כזה הוא שריר וצריך וקים, ואם לא יתקיים התנאי
 הקדושין צעלין למפרע, והיא מותרת לשוק בלא גט כפנויה
 גמורה, ולא מלינו חולק על קצרה זו רק קצרה ריח'ז לפי
 מה שהצינו בדצרינו הצ'ש והכנה'ג, ואולם לפי מה שהצינו
 בזכותו הקמ'ר ואנן צדידן גם הוא, הרי'אז, הוא נמשלנו,
 ואז'ל ומודה דאם פרש בשעת צעילה שצועל ע'ה הא' ושם
 לא יתקיים התנאי שלא יהיו קדושין כלל, ולא תלערך גט,
 שצאופ'ז התנאי קים.

תנאי שלא תזקק ליבום

מצורף לזה מלאנו ראינו לרצני האחרונים ז'ל דרכו
 קסת'ס צענין זה צתנאי בקדוש', ועשו מעשה
 לבתחילה להתנות בשעת הקדו' שלא תזדקק האשה ליבום,
 והוא אחד מהנוסחים שלפנינו, וכאשר נבאר צעז'ה:

ורנה שורש דבר זה נמלא כתוב בדצרי מור'ס ז'ל סימן
 זקן ס'ד אתא ואייתי מתניתא צידיה משם מה'רי
 צרין ז'ל להמקדש אשה ויש לו אח מומר, יכול לקדש
 ולהתנות צתנאי כפול שאם תפול לפני המומר שלא תהא
 מקוד', והצ'ח ז'ל אחר שהאריך בזה, זו הלכה העלה כקצרה
 מהרי'צ הנז' דצתנאי זה אם לא נהקים התנאי נעקרים
 הקדושין מעיקרן ואין זה צ'ז משום דאינו ודאי שתפול לפנינו
 והוא ע'ד קדושין צעל, וכתב עוד הצ'ח ונר' דה'ה מי
 שיש לו אח שהלך מפניו ולא נודע ממנו אם חי או מת

שיכול לקדש ולהתנות צתנאי כפול וכו' ושרי לעשות כן
לכתחילה, וה'ר נחלת שצעה ז'ל סי' כ'צ אות ז' הציא דצרי
הצ'ח הנלו והציא רחיה לדצרי, דלל שייך לומר צזה צע'ז
מקום דלל הוי ודאי שתפול לפני יצם, ושם צאות ח' האריך
וכהז דגם הה'ד והצ'י שאמרו ישהקע הדצר ולל יאמר
צחקון זה דמהרי'צ שהוא לעקור הקדושין מודו ושלין צזה
שום מחלוקת כלל, ושיכול להתנות צו גם אם יש לו אח
חרש שאינו שומע ואינו מדבר עי'ש.

והנה הרצ צ'ש שם כק'ו ספוקי מקפקא ליה אם לריך
סיתנה גם צעת הציאה או לא, שכתב וז'ל לע'גצ
דצעלמא אמרינן אין תנאי צנשוואין, מ'נו צכ'הג התירו והיינו
צ'יה הציאה מהנה כן, דאילו מהנה צשעה קדושין ונשוואין
עדין יש לחוש שמה צעת הציאה מקדש אותה צקתם, וע'
כ' ל'ח וע' צ'ח שהציא תשובות מהרא'י, וקדמה שם דין
זה לתנאים המצוארים צקי' ל'ח, ולפי תשובה הנ'ל ל'ל
כמו שכתצתי דמהנה צעת הציאה, אזל לכאורה אין כראה
לי ול'ד לשם, צצלמא תנאי אשר הוא מקופק אם נתקים
התנאי, שייך לומר שמקדש צכל אופן סלל תהיה צעילתו
צע'ז, ומשא'ך כאן דליכא חשש ציאת זנות, ולל שייך לומר
דלל נתקים התנאי עכ'ד, והנה דצרי הרצ ז'ל צלו צקלור
ונר' צרור דכונתו הוא כאשר נצאר והוא דהרצ ז'ל הוקשה
צעיינו איך התיר מור'ס לקדש ולהתנות שאם תפול לפני
יצם סלל תהא מקודשת, הא אמרינן צעלמא א'ת צנשוואין?
ר'ל שאם קדש ע'ת, וצעל קתם התנאי כומאן דליתיה וכמו'ש
סי' ל'ח סל'ה, וא'כ מה הועלנו צתנאי זה? ולזה השיב:
מ'נו צכה'ג ההירו סיתנה ג'כ צעת הציאה, דאילו מהנה
צשעת קדו' ונשו' לצד עדין יש לחוש שמה צעת הציאה
מקדש אותה צקתם, ומצטל תנאו הראשון, והציא ג'כ מקם
הצ'ח סלריך להתנות כן גם צשעת ציאה, סוז כתצ דלכאורה

אנ'ל כן סלריך להחנות גם בשעת ציאה, דדוקא צהנאי
 דעלמא, דאפשר לידע צעת הציה, אם נהקים או לא נהקים
 התנאי, צהי' דוקא אמרינן דאם לא חזר תנאו גם בשע'
 הציה, אינו תנאי נשום דאפשר דצחיותו נסופק אם נהקים
 התנאי או לא, כדי שלא לצא לידי חשש צע'ז, נקדש צכל
 אופן ר'ל אף אם לא יהקים התנאי, אצל צנדון זה שאי
 אפשר שיתקים התנאי קודם הנשואין סהתנאי הולך ונמשך
 כל ימי חייו, צזה אין כל חשש צע'ז, דע'ד אישות הוא
 צועל, ולא שייך לומר דנחל התנאי, וצעל אפי' שלא נהקים
 התנאי, זה נראה צרור צכונת הצ'ס ז'ל, וכמו סיראה הנמעין
 היעצ, וסו'ר להר' פ'ת סס ס'קטו סהצין כן צפשי' כונת
 הצ'ס ז'ל, וכמו סכן נחצאר גם כן מדצרי הנצ'י הנח
 סי' נ'ו ע'ס.

איך שידויה נמלינו למדים דכאשר יתנה גם צעת הציה,
 ליכא מאן דפליג דכשר ונכון לעשות תקון
 זה לכתחילה, כדי שלא תפול לפני יצס, שאינו מוכשר לחלוץ
 לה, ותשאר עגונה כל ימי חייה. וע' להר' פתחי סצוצה סס
 סק'ח סהציה מכתמה רצני אחרונים הנו' צי רעק'א ללכות
 הצית וצתסו' נעיל לדקה וחת'ס ח'א סי' ק'י וק"יה וצג'ות
 תורת נחנא; ועוד סתקון זה הוא צרור צלי סוס פקפוק
 ע'ס, ומה סהציה סס נשס סתסצ'ן ח'צ סי'ז ספקפק על
 תקון זה סזה נתנה עע'ס צהורה וכו', וגס נשס ססוצת
 גאוני צהראי ספקפק ע'ז מאל, אחד סרואה יראה דאין
 פקפוק הרצנים הללו עיין לתקון זה, דמה'רי צרין, דהס
 איירו לכמו כדונו סל סתה'ד ורצ סמרחק ציניהס וכמו
 סכתצ ז'ל סהצחנו למעלה.

וכבר עשו מעשה רצ רצני עירנו ורצני איזמיר ורצני
 איטליה לתקן תקון זה לכתחילה, להחנות

צטעה הקדו' שלא תפול לפני יצם מומר, או אח שלא נודע מקומו איהו, וזאת שאינו מתנהג כשורה, או אם הוא צריך רחוקה, שלא יוכל לזא הדצר לידי חליה, וכמוצא צ'ק פחד יחק מ'ע אח ד'מה, וצזכ'לא ח'צ מ'ע יצום וצזכ'לא ח'א וצ' אות ק' ע'ס וצרא'מס ח'א ד'לו וצטע'א ד'קכח וצעה'ס ר'קי ל'צ וצחת'ס קי' ס'ח, וצכמה ספרי רצני האשכנזים ז'ל, וכל לו הרצנים ז'ל מלצד שלא חסשו לם' תשובה אחת למהרא"י הציאות הצ'ח שם וצתשו' גאוני צתראי, המלריכין להתנות צכל ציאה וציאה, ולא הלריכו רק חזרת התנאי צציאה ראשונה, זאת ועוד יס ויס מהם שהתירו גם צלהי סו'ת צעת הציאה, דנגררו אחרי פשטן של דצרי הסצו' ח'א קי' קב'ו, וכמו'ס הרא'מס וצטע'א שם וצעה'ס שם, וכמו סנראה ג'כ מדצרי החת'ס שם סכתצ וז'ל ומכ'ס לפי מה סנוהגים אנחנו להתנות סנית וכו' וסליסית וכו' ע'ס, דמשמע מזה דצמקומות אחרים וצזמנו ג'כ לא היו מלריכים להתנות ג'פ, ולפי הנראה גם רצני עירנו הקדמונים לא הלריכו להתנות גם צעת הציאה, וכמו סכן משמע ריהטא דליסניהו דתרי מניהו רצנן הוצ'ד צזכ'ל ח'א מ'ע קדו' אות א' (ולסרי לן מר הזכ'לא צח'צ מ'ס צזה) וע' ג'ך להזכ'לא שם שלא הזכיר צהמעסים שעשו צעיר מנצוצה ועיר וירונצ, שעשו סגס תנאי צעת הציאה, רק צעת הקדו' ע'ס ומ'ג לפי מנהגנו שאנו עושים החופה לעת ערב והקדו' נעשים צצעת החופה, וצחיות החתן והכלה תחת החופה, וצאותה הלילה היא הצעילה הראשונה, דתרי זה ממש כאלו תחנה צצעת צעילה, וכמו סמתצאר מדצרי מהרד'ך שם צית ע' צד'ה ואע'גצ וכו'.

ובכן אחרי הודיע אהים אותנו את כל זאת, ונכחנו לדעת לפני סצרת רוצא דרוצא דרצוותא, תנאי העשוי

באופ' ז' בשעת הקדושין ובשעת הציאה הא', מהני ומועיל להוליא האשה מכבלי העגון, ומלכנו ראינו כמה וכמה שלמים וכן רצים מרצני האחרונים אשכנזים וספרדים, ובפרט רצני עירנו קושטא יע'א, ואשר מפיהם אנו חיים, שעשו מעש'ר כדי להליל אשה מכבלי העגון, שלא תהא שומרת והולכת עד שיצא היצם, ויתרלה לחלוץ לה, והתירו לבתחילה להתנות כך ועשו מעשה להחירה לשוק צלי חליה, וקמו יתדותם על יקוד זה דתנאי בקדו', ובאמור, א'כ אף אף נמי צעקבותם כלך, וס'ד ליעץ לאשה הצאה לשאול, עלה נכונה, להתנות בשעת קדושין ובשעת הציאה, כל התנאים הנזכרים בתחילה מאמרנו, ויתנה בפירו' שאם לא יתקמו התנאים שלא יחולו הקדושין למפרע, והלא כלל ג'כ וכלל חליה, ואז אם יהיה האופן שלא נתקמו התנאים, והשאר האשה עגונה, או מלד צעלה או מלד יצמה, שהצ'ד יתירו אותה לשוק כלל ג'כ וכלל חליה, דזיל צהר טעמא מ'ל שקשה להשיג חליה מיצמה, ותהיה מעוגנת בעצור זה, ומ'ל שקשה להשיג ג'כ מצעלה ותשאר האשה עגונה ולרורה עד יום מותה בלמנות חיות.

חלוק בין יבמה לא'א

ואם לחשך אדם לוומר דאם צאים לדון ולהציא ראייה להבז'ל והמעשה שעשו הרצנים הנז' לענין שלא חזקק ליצום, יש מקום לחלק ולומר, דלא עשו מעש'ר הרצנים שקדמונו לא דוקא צענין יצום, שהוא אקור לאו ולא לענין גט מהצעל שהוא אקור מיתה, אף אהה אמור לו דמלכד דיש לוומר צזה מ'ס רצא ציצמות ד'קיו' מכדי הא דאורייתא והא דאורייתא מ'ל אקור כרת מ'ל אקור לאו,

אף גם זאת כזר הוכחנו לדעת בהלכותנו הראשונה, דכדון
שפנינו אין זו לא חסור ברת ואף לא חסור לאו, אלא
חומר עלמא מקפק וכמו שכתבאר ובכן אין מקום לחלק
ולהחמיר בנ' של יותר מנדון הרצנים הנז'.

הן אמת כי מדברי הצ"ש שהצחנו למעלה נראה, דיט
מקום לחלק בין יצוה לאסור א"א, אף אם לא
היה מטעם חלוק בין חסור לאו לאסור מיתה, לא, מטעם
זה מחיים צחיי הצעל וזה לאחר מיתת הצעל, והוא דהר'
טס כשהציא דברי הצ"ח שהעלה כמהר"י צרין לחקן תקון
זה ציצס מומר, כחצ עליו וז' ואין להקשות מהא דאיתא
בהאשה רצא דצקדו' איכא למימר תנאה הוה צקדושין אצל
צנשוואין ליכא למימר תנאה הוה צנשו', וקשיא דהא מלינו
תנאי צנשו' צנדון דידן, די'ל דתנאי צנשוואין שתלא ממונו
ומחיים, ותהא צעילתו צע'ז, זה לא אשכחן, אצל לאחר מיתה
שלא תזקק ליצס ומחיים ע'ד קדושין צעל, זה לא הוי צע'ז
וזה מלינו כנ'ל לחלק עכ"ד. משמע מדצריו דדוקא ציצוה
דאינה נחרת לשוק צחיי הצעל הוא דעשו תקון זה דמהר"י
צרין, אצל להחירה לשוק צלא גט צחיי הצעל זה לא מלינו.
גם הכנ'הג סי' זק'ן הגה' צי נחית לחלוק זה, שכתב ולכאורה
קשה מההיא דפרק האשה רצא וכו', ואם צאנו לחלק בין
כשהקדושין מתצטלין מח' התנאי אחר מיתתו לכשמתצטלין
צחיין ניחא וכו', אצל ממה שחזק הרד"ך דצריו מפלגט,
יראה דאף כשמתצטלין הקדושין צחיין, לא הוי צע'ז וכו'
ע"ש הרי דיט ויט מקום לחלק בין כדון הרצנים הנז'ל לענין
צום לנ'של, שאנו רואים לחקן גם לענין אשת איש. ויט
וי שרפה לומר שזה כיון הצ"ש טס צסי' זק'ן שהצחנו
למעלה, צמ"ש אע"ג דצעלמא אמרינן אין תנאי צנשוואין,
ע"נ צכה'ג התירו; ורלונו לומר צכה'ג, דהיינו לאחר מיתה,

דציצס עסקינן, צוה דוקא התיירו, ויולא מזה דלגצי אשת
איש להתיירה צלא גט כ'א הכי.

והנה ע'ד הצ'ס הללו, כצר כהצנו למעלה מה שהוא צרור
צכונה דצריי, ואין לנו להעמיס דצצריי דצריס החכרים
מן הספר, כי לא הודיע לנו הצ'ס כלל מחלוק זה, לא
צפי' ולא צרמו, וצפרט אחר שצצר הוא צעלמו פלפל צחכמה
צדין זה צסי' ל'ח הכז' וחלק ידע צין התנה צפי' גם על
הגט וצין לא התנה וכ'ז צאשת איש מיירי להלריכה או
שלא להלריכה גט וכמצוחר צמה שקדם.

ואולם צצואינו לדון ע'ד הרצ נחלת שצעה הכז', כחנו
עז לומר כי מלצד שלא החליט הרצ כן לא להלכה
ולא למעשה, ולא כהצ זה רק כדי ליסצ מה שקשה על
תקון זה מהש'ס, שכאשר המלא ימלא יסוצ אחר לקושיא
זאת, וכמו ש'סצו סס ההוס' וצכהוצות מוס ר' ור'ח,
ממילא אין מקום עוד לחלוק זה. הנה אף אם נניח שהצ'ס
לדינא קאמר ולחלק ילא לענין הלכה צין מחיים לאחר מיתה,
מ'ו הדעת והדת מחיצנו שלא להניח פשיטותם של כל
הרצנים הכז' למעלה דצצרי מרנן דגס צא'א מועיל תנאי
כזה כשהוא עשוי ומתוקן צכל משפטי התנאים מוס הדין
שהמליא לנו הכ'ס צדרך אגצ כדי ליסצ תקונו של מהר"י
צרין מהקושיא הכר' מהש'ס, ולא נפונה כי גם הרצ כ'ס
צעלמו יורה וידין גם לענין מעשה כס' כל הפוס' הכזכ'
כי המקור שמומנו שאצו מהר"צ ודעמיה לענין יצוס, ממקום
קדוש יהלכו, מהש'ס ומהפוס' הראשונים, שדצריהם לענין
גט ומחיים הם אמורים, ועליהם קמכו יתדותם, ועשו
מעש'ר כאשר צארנו וכצאר צעז'ה.

והילך דצרי רצנו הגדול מהר"מט ז'ל צדרקותיו (דצריי
לא היו צהעלם עין מאת ה'ר אצן יקרה מה'ת

קי' כ"ז) ס' דברים ד' קל"ח וז"ל, למה הדבר דומה לנני
 שקדש אשה ע"מ שלא תזנה, שאם זנתה הופקעו הקדו'
 למפרע, ומע' ודאי לא באקרת על צעלה, ואפי' אם נשאת
 לאחר וכו' ע"ש הרי דאף לענין אי' הדין כן. וכבר מלאנו
 ראינו להרצ פרי הארץ ז' ח' א' ס' צ שעשה מעש'ר צדונו;
 צבהן שהתנה עם אשתי שלא תלך לבית אחיה עד צ' שנים,
 והתנה כן צעעת הקדו' וצעעת הציאה, ולא קימה האשה
 התנאי, והלכה בתוך הזמן, וצמאי דציני ציני זנתה וילדה,
 והתיר הרצ ז'ל האשה הזאת לשוק צלל גט, והבסיר הצנים
 ממוזרות ע"ש שהר' ז'ל הפריז על המדה, והתיר אף שלא
 התנה צעעת הציאה גם על הגט יעו"ש. וז"ל הרצ פעלים
 ז'ל ח' צ א"ה ע קי' ו' והנה הרצנים שקמוכו על התנאי ועשו
 מעשה לבתחילה, הנה גדולי עולם והם וכו' וגם גאוני
 אשכנז המתיירים צה רצים ועלומים וכו' נמלא איכא רצים
 וגדולים מן האחרונים ז'ל רצני הספרדים, דיתצי צמקומות
 שקצלו עליהם הוראת מרן, שעשו מעש'ר צהר התנאי
 הזה בקדו' וכו' ולכן יס לנו להת עלה צפופי צחקון זה
 של תנאי בקדו', שכתפט להלכה ולמעשה, אלל גדולי ישרא
 וכו', וצמקום חשש עגון אין לנו לחוש לקצרת המחמירים,
 וכאשר מלינו שעשו חז"ל כמה קולות באקור ערוה וכ"ש
 צכה"ג, ו"ע להר"ה מה'רא חזן ז'ל צ'ס תעלומות לצ ח"ג
 קי' מ'ט, צתשובתו על שאת הר"ה מהר"מים ציג'ארלנו
 נר'ו שהיה אז צעי'ת צוקארעשט אודות תקון שלא להזקק
 ליצום, ומע'ת פאריש אודות הגרושין הנעשים מלד הממשלה,
 שאחר שאקף וקצץ צכל הנז'ל על תקון מה'ריצ הכ"ז כתצ
 צקו"ד ד"ש לקמוך על המתיירים, שצאותם המדינות יעשו
 התנאי צאופן המועיל, צעעת הנשואין וציחוד הרשקון וכו'
 וצהגיע הדבר לידי מעשה ישתדלו להשיג גט או חליה אם
 אפשר, ואם לא תשיג ידם הרי עכ"פ יס לקמוך וכו' ע"ש,

הרי דק'ל להר' ז'ל דכל אפי'א טוים ואין חלוק ליצוה
לחשת איש וע' להר נו'צי מ'ה א'ה קו'סי כ'ז וד'וק וזכן
כחנו עז לעשות הקון זה, דתנאי בקדושין וצ'יאה, כדי
להליל האשה נוגע ומחלילה.

התר בתנאי בקדושיין גם בלא בעת הביאה

אמנם כ'ז הוא כאשר כתבנו הודם לזה, לתקן הנאי בקדו'
צענין צודד ונושא פרטי, כאשר יהיה האופן שיצואו
לפנינו איש ואשה שזכו, וצ'רעות נפשם חפלים לשמוע
צקולנו, ושלמים הם אחנו, שכאשר כלום שיחזרו ויעשו
התנאים גם צ'עעת צ'יאה, ר'ל צ'יחוד הראוי לצ'יאה, וצ'פע'
ישימו מחסום לפיהם ולא יליזו עלינו. אולם צ'היות נוגמתנו
כאשר הקדומו ראשונה לתקן תקנה זו צ'כללות לכל הזוגים
שיעשו מהיום הזה ומעלה צ'לי הצדל, צ'ין איש לאיש, דצ'ר
זה יקשה עד מאוד לעשות התנאים גם צ'עעת הצ'יאה, או
צ'עעת יחוד הראוי לצ'יאה, צ'דור פרוץ כזה, ולהיות ללעג
וקלס צ'עיני ההמון ודלת העם הפחותים, וכן לא יעשה,
וצכן עלינו לתור ולחפש אולי נמצא תרופה ומזור למחלה
זאת גם צ'לתי חזרת התנאי צ'עעת הצ'יאה, ורק צ'הנאי שיעשו
צ'עת הקצלונו והקדושין, והיה אם ה' ילליח דרכנו ונמצא
צ'דצ'רי הפוק' ז'ל התר גם צ'זה לחוד, אז נלך לצ'עת ולא
נכסל, ואחר העיון וההתצונות הטצ צ'דצ'רי הפוק' ראשונים
ואחרונים, נוכחנו לדעת שיש ויש טענות וקנינים רצים
ועלומים להקל אף צ'תנאי צ'עעת הקדושין לצ'ד. הצא ננסה
נא את עטנו וה' יהיה בעזרנו.

והנה מכל זה שכתבנו נחבאר לנו, שהקצת המחיצנו להתנות גם צעת הציאה, הוא לפי' ד' רוב הפוסק', שאם יצטוו קתם י' לחוש שמה צעת הציאה נחל וצטל תנאו שהתנה צעעת הקדושין, וצכן הקדו' הראשונים קימים, ויולא מזה שאם נניח שלפי ש'הד אין מקום לחוש לצטול התנאי, אף שצטל קתם, שוב אין כאן צית מיחוש והתנאי הראשון כדקאי קאי, ועפ'ז י' לנו קניפים רבים, יפים ומועילים לחזק הנחתנו זאת שצנרון שלפנינו, אין מקום לחוש שמה יצטל התנאי וכאשר נבאר.

א

תנאי שהוא לטובת האשה

הבנין הראשון הוא מ'ש רצני האחרונים ז'ל ה'ה הרצ מעיל לדקה ס'צ והרצ כוזי'ק קו'ס כ'ד והצי'ד הפ'ה קק"ח והרצ שיצת ליון ס' ע'א והחק'ל קי' כ'ח וצצית שלמה ד'קמט, דרצ המרחק צין תנאי שהוא לטובת הצטל לתנאי שהוא לטובת האשה, דצתנאי שהוא לטובת האשה וצפרטו אס י'ס לה הפקד צצטול התנאי, אין לחוש ולומר שמה צעת הציאה צטלה התנאי, ואפי' לא חזר ופרס תנאו צצת הציאה, אין לחוש כלל שמה צטלה התנאי, ועין שס צחק'ל שהציא כמה ראיות לדצר, וכן מתבאר מדצרי הרא'ש ז'ל צתקו' כלל מ'ו דכשהוא לתועלת האשה אינו יכול לצטל אפי' שלא התנה צעעת ציאה, וכן מתבאר ג'כ מדצרי הצ'ס ז'ל קק'קז שע'מס מר'ן סל'ח דאס הוא לטובת האשה כגון ע'מ שאתן ליד מאתים זוז, נהי דהתנאי יכול לצטל, מ'מ אינה מקודשת אס לא יתן לה מאתים זוז, כתצ הצ'ס ואס כנס אמרינן צודאי מחלה, כיון שידוע לה שלא נחקים התנאי, ע'כ מצואר דדוקא

בחופ'ז שקודם שנכנסה לחופה היה ידוע לה שלא נהקים
התנאי, אז אמרין דודאי נחלה. והקצרה נחיצה לומר
כן, דכיון שנכנסה חף ציודעה שלא נהקים התנאי,
זוהי הוכחה שיש לחוש שנחלה על תנאה, אצל אס הוא
בחופ'ן שלא היה לה לידע צעעה כניסה לחופה וציאה,
אס יתקים התנאי אס לא, זהא ודאי אין לנו לומר שנחלה
התנאי נקתמא, כ"ז שלא נחלה צפי' שהפקד הוא לה צזה.
וצכן זכינן לדין צנ'של שכל אלו התנאים הם לעוצה ולהועלת
האשה, אין לנו לחוש שמא צטלה התנאי חף אס לא חזרה
והתנית צעעה ציאה וכמדובר.

איברא שמדברי החת'כ ז'ל ח'צ קי' ק'ח נראה, שחולק
על חלוק זה דצין אס לעוצתו לאס הוא צעוצתה,
דאחר שהציא סס דברי הנו'צי הללו, כתב וז'ל לדבריו
צכל סוס תנאי שהוא לעוצה האשה, כגון שלא יהיה
מומין צצעל וכו'. ורצות כאלה, יס הנאי צנשו'. ולצ'ג
דא'כ אמאי לצ'ש אין מומין וכו' אמאי לא יהיו צהנאי
שהוא לעוצה האשה, דשכיח וכו', ע'כ נראה מזה שהר'
ז'ל חולק על קצרה הנו'צי, שחלק צין לעוצתו ללעוצתה,
וע' צק' ציה יעקב ק'ק צדמו'ג ע'ג וצעה'ש דקל'ו ולהר' יסמח
לצ ח'צ ח'מ קי' ל'ז ד'נו. מה שפלפל ע'ד החק'ל הנו'ל:
והנה דברי הח'ס הללו ל'ע צמה שמקשה להנו'צי ז'ל מקוגיא
דפ' צ'ס הנו', דלפי מה שחלק הצ'ס ז'ל הנו' נוכל לתרץ
הקושיא צפשי', דדצר כזה שתהנה האשה תנאי כזה, שלא
יהא אפשר להתצרר צעעה כניסה וציאה, אס יתקים אס
לאו, הוא דצר דלא שכיח, וכמו'ס הנו'צי ז'ל צפי' צקי'
נ'ו והחת'ס צעלמו קי' נ'ט, ומו'ג לפי מה שפרשו התוס'
ומס ר' ור'ח דאין כאן סוס קושי מדברי הס'ס הנו'
ומע' כיון שנפלה הקיצה, היא הקושיא שהקשה הרצ מדברי

הש"ס לחזקו על הנז'צ', נפל המקוצצ , ונמלא חלוקו של
הנז'צ' ודעמיה , אמה ויליצ ומהקצל אל הלצ , וזזה ג'כ
מהיצ קושיהו של מהרמ"ק שהציא הי"ל הנז' על החק'ל
וכמו שיראה המעיין.

אולם אף אם נניח דהחת"ס ז"ל צטלו יעמוד, לחלוק על
קצרה זו, הנה עכ"פ רצים אשר אחנו דקצרי מרכן
האי חלוקא המושכל ומתקצל על הלצ, דבתנאי שהוא לטובת
האשה, ויש לה הפקד צטולו, אין לנו לחוש שמה צטלה
התנאי וכמדובר ולהם שומעים שהם הרצים.

ב

בדבר, שאינו של ממון

הסניף השני הוא קצרה הרשצ"א ז"ל הציאות ה'ה ז"ל פ"ז
מה"א הכ"ג והר"ן ז"ל פרק המדיר וצקדושין פרק
האיש מקדש, דאין מחילת התנאי וצטולו מועילים לא דדצר
שצממון, כגון ע"מ שהתני לי מאתים זוז וכיוצא בן, שיוכל לוומר
הריני כאילו התקבלתי, אצל צשאר תנאים לא ע"ס. וא"כ צנדון
שלפנינו שכל התנאים אינם דדצר שצממון כ"א צלערה דגופא
שלא נתנו לימחל אין כאן מחילה וציעול תנאי, והתנאי האי'
כדקאי קאי, וצכן אין לנו לורד שיכפיל תנאו גם צשעת
הציאה, דכיון שנפלה הקיצה נפל המקוצצ (ודרך אגב נעיר
ונאמר שם צדצרי הר"ן פרק האיש מקדש צסס הרשצ"א
שאין מחילת התנאי וצטולו מועילין צינו לצינה לא דדצר
שצממון, תיבות או «צינה לצינה» לא צאו דדקדוק סיקודו
של הרשצ"א הוא שכל שאינו דצר של ממון אינו יכול
לצטל ואין חלוק צזה צין אם הוא צינו לצינה לאם הוא
צפ"ע וכמו שלא הזכירו תיבות הללו ה'ה והר"ן גופיה צפ'
המדיר, וגם הכ"מ שם שהציא דצרי הרשצ"א הללו משם הר"ן

דפ' האיש מקדש לא הזכיר כלל היבות «צינו לצינה» מוכח
 שלא היה גורס כן בדברי הר"ן, וכן הח'מו קק'מו שהציא
 דברי הרשב"א הללו, לא הזכיר היבות צינו לצינה וזה צרור
 ואם כח הדוחה לדחות דהרשב"א ז"ל ק"ל באצ"י, דהטעם
 שהלריכוה גבי הוא משום דאין אדם עצצ'ו, וצטל לשם קדו'
 ואין הטעם משום אחולי אחליה לתנאיה וכיעוין צהר'ן ז"ל
 פרק המדיר וצלח'ו ז"ל שם, דמלא דצמאי דאבן קימין
 דחוששין אהנחו לאחולי אחליה לתנאיה אפשר דמודה הרשב"א
 דגם צתנאי שאינו של זמון איבא למיחש הכי, מ'ו נקוט
 מיהא דקצרה זו נתנה ליאמר, דדצר שאינו של זמון לא
 שייך מחילה כיון דאינה יכולה לומר תריני כאילו התקבלתי
 וב'נר דקצרה זו קימוה וקבלוה ה'ה והר'ן והב'ו מדלח
 חלקו עליו, וע' השצ'ן ח'א קי' הכ'ד.

אם מקפיד על קיום התנאי

הסניף השלישי הוא עפ"י מאי דאכצרה לן הר"ן ז"ל
 פרק המדיר דכיון שלתנאיה התנה אין
 דעתו שיתצטלו הקדושין מיד, לא הדצר הלוי עד שידע
 צנדרים, או שיראה צמומין, וכל שלא הקפיד צהם הר"ן
 מקודשת, ואם הקפיד צהם אינה מקודשת, אע"פי שחזר
 אח"כ ומחל עש"ב, וקצרה זו הציאה ג"כ הצ"ש קל"ח ס'ק ז"ן
 ולפע"ד דצר גדול דצר הנציא, וכלל גדול השמיענו צזה דלא
 כאמר דין זה דאחולי אחליה לתנאיה לא דוקא אם נודע
 לו שלא נתקיים התנאי, ולא הקפיד צהם כגון שידע צנדרים
 וצמומין ולא הקפיד, שאז הדעה נוהג שמחל התנאי, כיון
 שלא הקפיד, אבל כל שאינו צגדר זה אין לנו לומר שצטל
 התנאי ומחלו, ודצר זה הוא מושכל ראשון ומתאים מאוד

לרוח תורהנו הקדושה, שדרכיה דרכי נועם, וכל מה שחששו
והחמירו חז"ל, כל החמירו לא צמקום שהדעת נותן לחוש
לזה, ואין דבריהם ז"ל כחוקה כלל נעמא, הר"ז דומה לנ"ס
הריצ"ס ז"ל צקי' קמ"ט, לענין מה שאמרו רז"ל דיכולה
לומר אשה נ"ר עשיתי לצעלי, ואמר מר דצפיקר הכתובה
אין לומר נ"ר עשיתי לצעלי כדי שלא יאיה לה איזה,
שיאמר לה עיניך נתת בגירושין וצמיתה וכו', ואדרבא היא
יכולה לומר עיניך נתת בגירושין, כשמצקש ליהן לו
למכור וכו'.

ד

אם אינו ודאי שיהיה בבי

ועל קוטב זה קוצצ הולך לפי'ד מאי דאסצרא לן
מהרד"ך צית ט' ד'עז ע"צ דע"כ לא חסינן
שלא תהא צעילתו צ"ז וסצצצור כן הוא מוחל תנאו, אלא
דוקא היכא דאיכא ודאי צע"ז, או שעל הרוב הוא צע"ז אז
אמרינן דכדי שלא יהא צעילתו צע"ז הוא מוחל על תנאו,
אבל היכא דרוצא מקיעו דלהו צעילותיו כשרות לא אשכחן
דניחוש, ולית כאן חזקה דאין אדם עצצ"ז, דודאי קומך
על הרוב, ואינו מחסצ ומדקדק צדצר, וצועל על קומך
הקדושין שקדש ע"ס, וצע"ד ד'ה «וגדולה מזו». וכיולא צזה
כתב המרדכי ז"ל צקדושין פרק האומר צד'ה «וזה הכלל»
נראה להר"ם ע"ס וצדרך זו הלך הרצ חת"ס ז"ל צקו"ס ח'ן
סכתצ צדומה לענין כזה ע"ס וע' נו"צי מ"ה א"ה קי' ז"ך
תורת חסד לרצני אשכנז א"ח קי' י"ד. ועל קומך סצצרא זו הוא
מה סנראה לו להר' צ"ס ז"ל צקי' זק"ן שהצאנו למעלה, צמה
סכתצ דצעלמא תנאי אשר הוא מקופק, אס נתקיס התנאי
סייך לומר סמקדש צכל אופן, שלא יהא צעילתו צ"ז, ומש"כ

כאן, (בתנאי שלא תזקק ליצט) דליכא חשש ציאת זנות, ולא
סייד לומר לא נהקים התנאי, ומה שנתפסק להרצ צ"ס ז"ל,
פשיטא להו להר"ן ולמהרד"ך שזכרנו.

ה' אין התנאי הזה יכול לבא לידי פיוס

ועתה נבדון שלפנינו פוק דוק ותשכח, שאין שום מקום
לחוש שהצטל האשה את התנאים שהתנה עם בעלה
בעת הקדושין, טרם כל התנאים שלכו חין אלה יודע שיתצטלו
כדי שנחוש לומר שמתלה וצטלה אותם כדי שלא יצטל
הבעל צע"ז (עין יס"ל שם) ואדרבה היא קמכה דעתה
שיתקיימו כלם שהרי ציד צעלה לקיומם כל ימי חייו, צכל
מה שיש צידו, ואף התנאי שאינו תלוי צידו כגון מיתה
וחולי וכיוצא עכ"פ אין הבעל יודע ולא יוכל לידע שלא
יתקים התנאי, ובכן מי שם פה לאדם, לחוש שהצטל הזה
יציץ פניו בעת צעילתו הראשונה, לדבר א אשתו כדצרים
האלה, ולפיקה שהמחול ותצטל הנאשה? ואם היה האופן
שהתנאי יוכל לבא לידי פיוס כמו למשל ע"ז שאתן לך
מלתים זות, היה אפשר לומר שהבעל צידעו את עלמו שאין
צידו לקים תנאו, יצבה ויתחנן לפני אשתו שהמחול לו
התנאי, והיא גם היא מחמת חיצת ציאה, תתלה ותתפיק
ותצטל תנאה. אצל צנש"ל שכל התנאים הם צגדר הנמנע
שיצואו לידי פיוס והלוי, הנאמר צזה שהיא כיונה פומה,
תתלה ותמחול התנאי והגרוס לה נזק והפקד צידה ורלוונה?
זה לא אמרו אדם מעולם, ואף אם דעת האשה הזאת היתה
קלה שצקלות, תטפח ידיה על האזן ותשיצ אמריה לו לאמר,
אכן נודע הדבר, כי איש מזמות אחת, ורעה אתה חורק

עלי, ואנכי לא אוזה ולא אשמע איך וא דצריך, והרי זה דומה למ'ש צראשית דצרינו משם הריצ'ש צקי' ק'מט לענין ל'ר עשיתי לצעלי כנז'.

י

אחר כמה הכרזות ומודעות. אין הדעת סובל שתמחול התנאי

עוד יש טעם מקפיק צדדון שנפנינו, שלא לחוש לזה כלל, והוא שאחר כמה כרכורים שכרכרנו והרעשנו אמות הקפים צתקנתנו זאת, וכמה הכרזות הכרזנו צעתונים, וצכה'ע והסכמנו צכל הוקף, כדי לחוש לעוצה צנות ישראל שכל איש החפץ צתקנת ועוצה צתו לא ימסרנה לקדושין צלתי עשית כל אלו התנאים הנזכרים, והיא גם היא רחמה והתצוננה צצעת מקירה הצצעות, טצעת הקצלו' והקדו', הנאי היה ציניהם צדצרים מצוארים ומפורקים המפיקים לה חועלה וציוצה עלומית, והוא גם הוא צדעת נכונה וצחפץ לצו הוא נכנס עם כלתו, צצרית הנש'ר עפ'י התנאים שהתנה עמו זה שנות מקפר, היאומן כי יסופר שצרגע אחד צעת וצעונה שמחתו עם זוגתו שהזמינו לו מן השמים, יהפך לצו לשכור אותה ולצקש מלפניה שתמחול על תנאיה, והיא גם כן תקהיר כהרף עין כל הצנין שפעולו צוניו צו לצוצתה ולחועלתה, ומקד ועד הטפחות, ותסליך עלמה מאלולות ים, אשר לא תוכל להכלל משם כל ימי חייה? הא ודאי לא ניתן ליאמר, ולאו כל מוחא קציל דא, ואין שום ספק צעולם שלחשדות רחוקות, ומן מן השכל, כאלה לא חשבו רצ'ל, ואין לחוש כלל שמחמת ציאה תצטל תנאה ותתנאים שהתנו צצעת קדושין, והלא הנה שריצין וקיימין אף-אם לא תחזור ותתנה צצעת ציאה וצמדוצר.